

Ekonomická situace se zlepšuje, dopady chudoby na duševní zdraví ale přetrvávají

26.11.2025 - | Charita ČR

Růst cen energií, bydlení, potravin a dalších základních potřeb trápil řadu českých domácností. Růst příjmů totiž za inflací zásadně zaostával. Tento vývoj v roce 2022 a 2023 a stres spojený s finančními problémy dopadl i na duševní zdraví dospělých. Od roku 2024 se ekonomická situace sice postupně lepší, související potíže s duševním zdravím ale přetrvávají. Příznaky depresí a úzkostí v srpnu letošního roku vykazovalo 15 % dospělých, před inflační krizí to bylo kolem 10 %, vyplývá z výzkumného projektu Život k nezaplacení, který je společným dílem Českého rozhlasu a agentury PAQ Research.

Zdroj: www.paqresearch.cz

Inflační krize se v rozpočtech domácností projevila například prudkým snížením částek, které domácnostem zůstanou po zaplacení všech výdajů na konci měsíce. Na podzim roku 2021 domácnost s průměrným příjmem ušetřila přibližně 3 700 korun měsíčně na osobu, v letech 2022 až 2023 pak skoro o tisíc korun míň. Na jaře letošního roku se měsíční úspory vrátily na úroveň předkrizových let, jejich reálná hodnota je ale z důvodu zdražení jen zhruba dvoutřetinová. Přibýlo taky domácností, které neušetří nic nebo téměř nic, v létě šlo o každou třetí domácnost. Před krizí to byla ani ne každá čtvrtá.

Nejenže nezbyvá na to, ukládat si stranou, české domácnosti se musí často uskromnit i ve svých běžných výdajích, především v oblastech, jako jsou spotřební zboží, zábava, kultura, cestování či návštěva restaurací.

"Lidé neušetří nikoli proto, že by neuměli hospodařit, ale hlavně z důvodu poklesu příjmu. K tomu dochází v důsledku dlouhodobého setrvalého nárůstu cen, aniž by srovnatelně s inflací současně narůstaly mzdy," konstatuje **Iva Kuchyňková**, manažerka pro sociální advokacii Charity Česká republika.

Toto tvrzení podporují i data o nákladech na život. V létě roku 2025 domácnosti vydávaly průměrně 28 % svých celkových příjmů na bydlení a 45 % za bydlení a potraviny celkem. To je sice méně než v inflační krizi na začátku roku 2023, ale pro většinu domácností nutné výdaje znamenají větší část rozpočtu než předkrizí.

"Nejhůře jsou na tom ti, kteří byli chudí již před socioekonomickou krizí. To je zjevné na nárůstu potravinové pomoci, která je ale velmi omezená a krátkodobá. Mnoho lidí v Česku hladoví a to včetně dětí," dodává Iva Kuchyňková.

Dlouhodobé dopady inflace jsou různé pro jednotlivé skupiny obyvatel. Senioři vynakládají na nutné výdaje podobný podíl příjmů jako před krizí, zatímco chudší polovina rodin (včetně samozivitelek) dá především na bydlení výrazně více, než na podzim roku 2021. Růst cen obecně zasáhl víc nízkopříjmové domácnosti, přestože se v posledních letech uskrovněly.

Oproti roku 2021 je například mnohem více těchto domácností zatíženo nadměrnými náklady na bydlení, vydávají na něj přes 40 % příjmů. Zatížení výdaji na bydlení narostlo především mezi nájemníky a lidmi splácejícími hypotéky, vlastníci bydlení čelili pouze nárůstu energií. Zajištěné střední třídy s vysokými příjmy a majetkem se tedy nárůst cen bydlení příliš nedotkl, například mezi

mladými ze střední třídy, kteří mají vyšší příjmy, ale nevlastní bydlení, narostl počet lidí s vysokými náklady skoro trojnásobně.

Dlouhodobý finanční stres má za následek zvýšení úzkostí, depresí a dalších psychických potíží. Nedostatek peněz také omezuje přístup k vhodné léčbě. Tento trend je obzvláště nebezpečný pro rodiny s dětmi, kde je finanční nejistota kombinovaná s obavami o budoucnost dětí. UNICEF varuje, že chudoba a s ní spojené duševní problémy se stávají čím dál tím častějšími nejen v ČR, ale i v celé Evropě, což má vážné dopady na celkovou společenskou stabilitu.

Podle českého dlouhodobého průzkumu **Život k nezaplacení** se duševní zdraví dospělé populace se po roce 2022 zhoršilo a zatím se nelepší, Rostoucí ceny už Čechy tolik netíží, tento zdroj stresu ale nahradily například obavy z války. Zhoršení duševního zdraví, které ukazují screeningové testy, postihlo hlavně domácnosti, které nejvíce pocítily inflaci: chudé a nízkopříjmové z nižší sociální třídy. V domácnostech s vysokým příjmem a s majetkem se duševní zdraví příliš nezhoršilo.

Dříve dotazovaní jako největší hrozbu vnímali zdražování energií i obecně, v inflačních letech 2022 a 2023 mělo obavy z rostoucích cen i víc než 70 % dospělých. V poslední době má tyto obavy zhruba polovina lidí, u příjmově chudých domácností ale strach z růstu cen přetrvává. Posilují naopak obavy z války a rozpadu demokracie.

Autoři těchto dat upozorňují, že kapacity psychiatrické péče nedostačují a řada lidí své problémy neřeší kvůli stigmatizaci duševně nemocných. Na nedostupnost péče pro zranitelné skupiny upozornila prostřednictvím zprávy Poverty Watch minulý měsíc také Charita Česká republika spolu s organizacemi sdruženými v Evropské síti proti chudobě, více se můžete dočíst tomto našem článku.

"Těm, kdo mají mzdu kolem výše minimální důstojné mzdy a nižší, tj. 45 865 korun hrubého, pro Prahu a Brno pak 53 953 korun hrubého, pak stačí k propadu do chudoby i větší zákrok u zubaře, který se zpravidla platí, či zdravotní pojišťovnou neplacený zdravotní výkon," varuje na závěr **Iva Kuchyňková**.

<https://www.charita.cz/aktuality/z-domova/dopady-chudoby-na-dusevni-zdravi-pretrvavaji>